

αρχίδι

αρχίδι κ. **αρκίδι**, **το**, πληθ. **αρχίδια** κ. **αρκίδια**, **τα**, ουσ. [<μτγν. ὄρχιδιον, υποκορ. του αρχ. ὄρχις], το αρχίδι. **1.** άντρας άχρηστος, ανάξιος λόγου, ασήμαντος, τιποτένιος: «δεν μπορώ να καταλάβω γιατί κάνεις παρέα μ' αυτό τ' αρχίδι». **2α.** άτομο με κακό χαρακτήρα, ο παλιοχαρακτήρας: «πού το βρήκες αυτό τ' αρχίδι και το κάνεις παρέα!». **β.** εκστομίζεται και ως βρισιά: «τι είπες, ρε αρχίδι;». **3α.** στον πλ. χωρίς άρθρο **αρχίδια**, δίνεται ως απάντηση στην ερώτηση κάποιου αν τελειώσαμε κάποια δουλειά ή κάποια υπόθεση που έπρεπε να είχαμε τελειώσει, και δηλώνει πως δεν την τελειώσαμε: «πλήρωσε τη Δ.Ε.Η; -Αρχίδια». Πολλές φορές, επαναλαμβάνεται και το ρ. της ερώτησης: «πλήρωσε τη Δ.Ε.Η; -Αρχίδια πλήρωσα», ενώ είναι και φορές που επαναλαμβάνεται όλη η ερώτηση: «πλήρωσε τη Δ.Ε.Η; -Αρχίδια πλήρωσα τη Δ.Ε.Η.». **4.** ως επιφών. **αρχίδια!** έκφραση αμφισβήτησης στα λεγόμενα κάποιου: «το βράδυ θα είναι και ο τάδε στη παρέα μας. -Αρχίδια! || το μάθατε πως ο δείνα έδειρε τον τάδε; -Αρχίδια! || το τάδε αμάξι είναι το καλύτερο απ' όλα. -Αρχίδια!». Πολλές φορές, μετά το επιφώνημα επαναλαμβάνεται από τον αμφισβητία και το ρ. της φρ. που του ανακοινώνεται: «το βράδυ θα είναι και ο τάδε στη παρέα μας. -Αρχίδια θα είναι! || το μάθατε πως ο δείνα έδειρε τον τάδε; -Αρχίδια τον έδειρε! || το τάδε αμάξι είναι το καλύτερο απ' όλα. -Αρχίδια είναι!», ενώ είναι και φορές που ο αμφισβητίας επαναλαμβάνει όλη τη φρ. που του ανακοινώνεται: «το μάθατε πως ο δείνα έδειρε τον τάδε; -Αρχίδια ο δείνα έδειρε τον τάδε». Συνών. *αβγά μελάτα! / αρχίδια καλαβρέζικα! / αρχίδια καπαμά! / αρχίδια μαρινάτα! / κουραφέξαλα! (2) / μαλλιά! (2) / μαμούκαλα! (β) / μαμούνια! (3β) / μαρούλια! (2) / μπαρμπούτσαλα! / μπουρδες! (β) / παπάρες! (4β) / παπάρια! (5γ) / παπαριές! (β) / πίπες! (2β) / σάλια! (2β) / σκατά! (4β) / σκατουλάκια! (5) / σκατούλες! (5) / σκατούλια! (4) / τρίχες! (2β) / τσουτσούνια! (2) / φασόλια! (2) / φλούδες! (2).* Συνήθως στον πλ. αριθμ. **τα αρχίδια**, επειδή αποτελούνται από δυο γεννητικούς αδένες του άρρενος οι οποίοι παράγουν το σπέρμα: «του 'δωσε μια κλοτσιά στ' αρχίδια και τον ξάπλωσε κάτω». Θεωρούνται ένα από τα πιο ευάλωτα σημεία του άντρα. Συνών. *αμελέτητα / απαυτά / αποτέτσια / αυτά / βαριδία / γιουβαρλάκια / κάκαλα / καλαμπαλίκια / καρύδια / μπαλάκια / μπιχλιμπίδια / μπομπόλια (2) / οικογένεια (ενν. μαζί με το πέος) / ούμπαλα / παπάρια / πελεντούρια / τέτσια.* Μεγεθ. **αρχιδάρα** (βλ. λ.). Υποκορ. **αρχιδάκι**, **το**. Τέλος, οι λαϊκοί άνθρωποι φαίνεται πως δίνουν περισσότερη σημασία στο μέγεθος που έχουν τα αρχίδια παρά στο μέγεθος του πέους, γι' αυτό, όταν θέλουν να μιλήσουν θαυμαστικά ή μειωτικά για έναν άντρα αναφέρονται στα αρχίδια. Ίσως από το ότι τα αρχίδια παράγουν το σπέρμα. (Ακολουθούν 112 φρ.)·

- *αδειανός καλόγερος τ' αρχίδια του έλυε κι έδενε*, βλ. λ. [καλόγερος](#)·

- *αερίζω τ' αρχίδια μου*, δεν κάνω τίποτα, τεμπελιάζω: «εδώ πνιγόμαστε στη δουλειά κι αυτός αερίζει τ' αρχίδια του»·

- *ακόμη δεν έβγαλε τρίχες στ' αρχίδια του*, λέγεται ειρωνικά ή υποτιμητικά για άτομο που, χωρίς να έχει τις απαιτούμενες γνώσεις στη ζωή του, σε ένα επάγγελμα ή μια τέχνη, λόγω μικρής ηλικίας, θέλει ή προσπαθεί να συμβουλευτεί άλλους, που είναι και μεγαλύτεροί του αλλά και πολύ πιο έμπειροι από αυτό: «ακόμη δεν έβγαλε τρίχες στ' αρχίδια του, θέλει να μας κάνει και το δάσκαλο». Το ότι δεν έβγαλε τρίχες στ' αρχίδια του, παραπέμπει σε παιδική ηλικία. Για συνών. βλ. φρ. *ακόμη δε βγήκε απ' το καβούκι του*, λ. καβούκι·

- *αν είχε η γιαγιά μου αρχίδια*, θα τη λέγαμε παπούλη, βλ. λ. [γιαγιά](#)·

- *αν έχεις αρχίδια*, έλα να λογαριαστούμε ή *αν έχεις αρχίδια*, έλα να μετρηθούμε, αν τολμάς, αν έχεις θάρρος, έλα να αναμετρηθούμε δυναμικά, έλα να μαλώσουμε, να παλέψουμε: «με τα λόγια μπορείς να λες ό,τι θέλεις, αλλά, αν έχεις αρχίδια, έλα να μετρηθούμε»·

- *αν έχεις αρχίδια*, έλα να παραβγούμε, αν τολμάς, έλα να συναγωνιστούμε, ιδίως σε αγώνα ταχύτητας δρόμου: «εσύ νομίζεις πως είσαι πιο γρήγορος από μένα, αλλά, αν έχεις αρχίδια, έλα να παραβγούμε»·

- *άντρας μ' εφτά καντάρια αρχίδια*, επιτείνει την αμέσως παρακάτω φράση, γιατί, αν θυμηθούμε καλά, το καντάρι είναι μονάδα βάρους που ισούται με 44 οκάδες ή 56, 320 κιλά·

- *άντρας με κάτι αρχίδια να!* **α.** έκφραση θαυμασμού που χαρακτηρίζει τον άντρα για τον οποίο γίνεται λόγος ως πολύ θαρραλέο, πολύ γενναίο, πολύ ειλικρινή, πολύ καθώς πρέπει, ότι δηλ. δεν έχει μόνο αρχίδια αλλά τα έχει

συγχρόνως και πολύ μεγάλα: «όλοι θέλουμε να τον έχουμε στην παρέα μας, γιατί είναι άντρας με κάτι αρχίδια να!». **β.** άντρας με πολύ ισχυρή προσωπικότητα: «πάντοτε γίνεται το δικό του, γιατί είναι άντρας με κάτι αρχίδια να!». Συνοδεύεται από παράλληλη χειρονομία με την οποία οι δυο παλάμες ενωμένες θέλουν να δείξουν ότι περιέχουν κάτι πολύ μεγάλο ή συνοδεύεται από χειρονομία με την οποία η χούφτα, σαν να 'ναι γεμάτη από κάτι, ανεβοκατεβαίνει ενδεικτικά, όπως όταν θέλει κανείς να υπολογίσει το βάρος του περιεχομένου της·

- αρχίδια καλαβρέζικα! βλ. αρχίδια(!)·

- αρχίδια καπαμά! βλ. αρχίδια(!)·

- αρχίδια μαρινάτα! βλ. αρχίδια(!)·

- αρχίδια πατέρα! λέγεται για πράγματα που είναι πολύ απίθανο να συμβούν: «θέλει να του πέσει το λαχείο, να βγάλει εξάρι στο λότο, να πιάσει το δεκατριάρι στο προπό, για να κάθεται μια ζωή, δηλαδή, αρχίδια πατέρα!». Από το ότι είναι απίθανο να μιλήσει κανείς με αυτόν τον τρόπο στον πατέρα του·

- αρχίδια ριγανάτα, βλ. αρχίδια(!)·

- άσ' το μωρέ τ' αρχίδι! μην ασχολείσαι με αυτόν τον άνθρωπο, μη σε απασχολεί, γιατί είναι άχρηστος, ανάξιος λόγου, τιποτένιος: «άσ' το μωρέ τ' αρχίδι, που κάθεται και στενοχωριέσαι!»·

- αυτή η δουλειά θέλει αρχίδια, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- βγάζω τρίχες στ' αρχίδια μου, γίνομαι έφηβος: «μόλις έβγαλε τρίχες στ' αρχίδια του, άρχισε να γλυκοκοιτάζει τα κοριτσόπουλα»·

- βγήκα από πλούσια αρχίδια ή βγήκαμε από πλούσια αρχίδια, γεννήθηκα από πλούσιο πατέρα, από πλούσιους γονείς και, κατ' επέκταση, είμαι πλούσιος: «ευτυχώς που βγήκα από πλούσια αρχίδια και δεν ταλαιπωρήθηκα στη ζωή μου || χαρά σε μας που βγήκαμε από πλούσια αρχίδια! || αλίμονο σε μας που δε βγήκαμε από πλούσια αρχίδια!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- βγήκα από φτωχά αρχίδια ή βγήκαμε από φτωχά αρχίδια, γεννήθηκα από φτωχό πατέρα, από φτωχούς γονείς και κατ' επέκταση, είμαι φτωχός: «αφού βγήκα από φτωχά αρχίδια, έτσι θα σέρνομαι μια ζωή! || αλίμονο σε μας που βγήκαμε από φτωχά αρχίδια!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- για δε(ς) έν' αρχίδι! βλ. φρ. για κόψ' έν' αρχίδι! Το για τουρισμένο·

- για κόψ' έν' αρχίδι! **α.** επιτιμητική ή υποτιμητική αναφορά σε άτομο που λέει ή κάνει ανοησίες, βλακειές: «για κόψ' έν' αρχίδι, που μας έκανε άνω κάτω με τις βλακειές του!». **β.** ειρωνική αναφορά σε ανάξιο άτομο, που επιδιώκει να επιδεικνύεται ως σπουδαίο: «για κόψ' έν' αρχίδι, που το παίζει παράγοντας!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το ρε και συνήθως συνοδεύεται από παράλληλη χειρονομία με το χέρι ή νεύμα με το κεφάλι, που δείχνει το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος. Το για τουρισμένο·

- για φάε έν' αρχίδι! βλ. φρ. για κόψ' έν' αρχίδι! Το για τουρισμένο·

- γλείφω αρχίδια, βλ. συνηθέστ. γλείφω κώλους, λ. κώλος·

- δε θέλω κεχαγιά στ' αρχίδια μας (μου) ή δε θέλουμε κεχαγιά στ' αρχίδια μας, βλ. λ. [κεχαγιάς](#)·

- δε σε βάλαμε κεχαγιά στ' αρχίδια μας (μου) ή δε σε βάλανε κεχαγιά στ' αρχίδια μας (μου), βλ. λ. [κεχαγιάς](#)·

- δεν αδειάζω να ξύσω τ' αρχίδια μου, **α.** είναι πολύ απασχολημένος: «κλείνω τον ισολογισμό της χρονιάς και δεν αδειάζω να ξύσω τ' αρχίδια μου». **β.** έχω συνεχή δουλειά: «δεν ξέρω αν έχουν δουλειά οι άλλοι, πάντως εγώ δεν αδειάζω να ξύσω τ' αρχίδια μου». Συνών. δεν αδειάζω να ξύσω τ' αφτί μου / δεν αδειάζω να ξύσω τη μύτη μου / δεν αδειάζω να ξύσω τον κώλο μου·

- δεν είσαι ούτε κολόνια για τ' αρχίδια μου, βλ. φρ. δεν είσαι ούτε μια τρίχα απ' τ' αρχίδια μου·
- δεν είσαι ούτε μια τρίχα απ' τ' αρχίδια μου, δε σε υπολογίζω διόλου, απαξιώ: «δεν ξέρω τι καπνό φουμάρουν οι άλλοι, αλλά εσύ δεν είσαι ούτε μια τρίχα απ' τ' αρχίδια μου»·
- δεν έχει αρχίδια, **α.** δεν είναι άντρας, δεν έχει θάρρος, δεν του βαστάει: «εγώ μαλώνω μαζί του ό,τι ώρα λάχει, αυτός όμως δεν έχει αρχίδια να μαλώσει μαζί μου». **β.** δεν έχει προσωπικότητα: «μα και βέβαια τον κάνουν ό,τι θέλουν, αφού δεν έχει αρχίδια ο άνθρωπος να τους επιβληθεί»·
- δεν ήταν ούτε κολόνια για τ' αρχίδια μου, βλ. φρ. δεν ήταν ούτε μια τρίχα απ' τ' αρχίδια μου·
- δεν ήταν ούτε μια τρίχα απ' τ' αρχίδια μου, το χρηματικό ποσό για το οποίο γίνεται λόγος, ήταν εντελώς ασήμαντο για μένα: «δε θέλω ευχαριστίες, γιατί το ποσό που σου δάνεισα δεν ήταν ούτε μια τρίχα απ' τ' αρχίδια μου». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το έλα μωρέ ή το εντάξει μωρέ ή το σιγά μωρέ·
- δεν πρόλαβα να ξύσω τ' αρχίδια μου, σε πολύ γρήγορο χρονικό διάστημα, σχεδόν αστραπαία: «δεν πρόλαβα να ξύσω τ' αρχίδια μου κι αυτός μου την κοπάνησε». Συνών. δεν πρόλαβα να ξύσω τ' αφτί μου / δεν πρόλαβα να ξύσω τη μύτη μου / δεν πρόλαβα να ξύσω τον κώλο μου·
- δεν προλαβαίνω να ξύσω τ' αρχίδια μου, **α.** είμαι πολύ απασχολημένος: «μου 'φεραν να ελέγξω όλα τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης και δεν προλαβαίνω να ξύσω τ' αρχίδια μου». **β.** έχω συνεχή δουλειά: «είχα τόση δουλειά σήμερα, που δεν προλάβαινα να ξύσω τ' αρχίδια μου». Συνών. δεν προλαβαίνω να ξύσω τ' αφτί μου / δεν προλαβαίνω να ξύσω τη μύτη μου / δεν προλαβαίνω να ξύσω τον κώλο μου·
- δουλειά δεν είχε ο διάβολος και ζύγιζε τ' αρχίδια του ή ο διάβολος δουλειά δεν είχε και ζύγιζε τ' αρχίδια του ή όταν ο διάβολος δεν έχει δουλειά, ζυγίζει τ' αρχίδια του, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- δουλειά δεν είχε ο διάβολος κι έξυνε τ' αρχίδια του ή ο διάβολος δουλειά δεν είχε κι έξυνε τ' αρχίδια του ή όταν ο διάβολος δεν έχει δουλειά, ξύνει τ' αρχίδια του, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- δουλειά δεν είχε ο τεμπέλης και ζύγιζε τ' αρχίδια του ή ο τεμπέλης δουλειά δεν είχε και ζύγιζε τ' αρχίδια του ή όταν ο τεμπέλης δεν έχει δουλειά, ζυγίζει τ' αρχίδια του, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- δουλειά δεν είχε ο τεμπέλης κι έξυνε τ' αρχίδια του ή ο τεμπέλης δουλειά δεν είχε κι έξυνε τ' αρχίδια του ή όταν ο τεμπέλης δεν έχει δουλειά, ξύνει τ' αρχίδια του, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- είναι αρχίδι, **α.** είναι άχρηστος, ανάξιος λόγου, τιποτένιος: «δεν κάνω παρέα μαζί του, γιατί είναι αρχίδι». **β.** έχει κακό χαρακτήρα, είναι παλιοχαρακτήρας: «να προσέχεις αυτόν που κάνεις παρέα, γιατί είναι αρχίδι»·
- είναι έν' αρχίδι και μισό, είναι πολύ περισσότερο από ένα αρχίδι: «δε τον υπολογίζω διόλου, γιατί είναι έν' αρχίδι και μισό»·
- είναι μεγάλο αρχίδι, **α.** είναι εντελώς άχρηστος, εντελώς ανάξιος λόγου, εντελώς τιποτένιος: «δεν καταδέχομαι να του πω ούτε καλημέρα, γιατί είναι μεγάλο αρχίδι». **β.** έχει πάρα πολύ κακό χαρακτήρα: «πρόσεχε μ' αυτόν που κάνεις παρέα, γιατί είναι μεγάλο αρχίδι»·
- είναι πολύ αρχίδι, βλ. συνηθέστ. είναι μεγάλο αρχίδι·
- έπιασε τον πάπα απ' τ' αρχίδια! νομίζει ότι έκανε ή ότι κατάφερε κάτι σπουδαίο: «αγόρασε κι αυτός έν' αυτοκινητάκι και νομίζει ότι έπιασε τον πάπα απ' τ' αρχίδια!». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το ναι μωρέ ή το σιγά μωρέ·
- έφαγα έν' αρχίδι ή έφαγα τ' αρχίδια μου, απέτυχα να πραγματοποιήσω το σκοπό που επιδίωκα: «της έκανα πρόταση να τα φτιάξουμε κι έφαγα τ' αρχίδια μου || προσκόμισα όλα τα δικαιολογητικά για να πάρω τη θέση που είχε προκηρυχτεί, αλλά στο τέλος έφαγα τ' αρχίδια μου»·

- *έφαγα (μια) κλοτσιά στ' αρχίδια*, η επιδίωξή μου είχε πολύ οδυνηρή κατάληξη για μένα: «έριξα όλα μου τα λεφτά στην τάδε επιχείρηση, γιατί νόμισα πως θα κερδίσω, αλλά αυτή χρεοκόπησε κι έφαγα κλοτσιά στ' αρχίδια». Από το ότι, ο άντρας που δέχεται κλοτσιά στα αρχίδια του, νιώθει οδυνηρό πόνο·
- *έχει αρχίδια*, **α.** είναι άντρας, είναι γενναίος, έχει θάρρος: «απ' όλη σας την παρέα ο μόνος που έχει αρχίδια είναι ο τάδε». **β.** έχει προσωπικότητα: «μπορεί να παρασύρει πολύ κόσμο μαζί του, γιατί έχει αρχίδια ο άνθρωπος»·
- *έχει βαρβάτα αρχίδια*, βλ. φρ. *έχει μια μάντρα αρχίδια*·
- *έχει έναν κουβά αρχίδια*, βλ. φρ. *έχει μια μάντρα αρχίδια*·
- *έχει μια μάντρα αρχίδια*, **α.** είναι πολύ άντρας, πολύ γενναίος, πολύ θαρραλέος: «δεν τολμάει να τα βάλει κανείς μαζί του, γιατί είναι άντρας που έχει μια μάντρα αρχίδια». **β.** έχει ισχυρή προσωπικότητα: «απ' τη μέρα που ανέλαβε το εργοστάσιο ο καινούριος διευθυντής, όλοι δουλεύουν ρολόι, γιατί έχει μια μάντρα αρχίδια ο άνθρωπος»·
- *έχει μια οκά αρχίδια*, βλ. συνηθέστ. *έχει μια μάντρα αρχίδια*·
- *έχεις αρχίδια*; είσαι γενναίος άντρας; έχεις θάρρος; τολμάς(:): «έχεις αρχίδια να τα βάλεις μαζί μου;»·
- *ζαλίζει αρχίδια*, είναι πολύ ενοχλητικός, πολύ εκνευριστικός: «μη' τον ξαναφέρνεις αυτόν τον άνθρωπο στη παρέα, γιατί ζαλίζει αρχίδια»·
- *θα μας κλάσεις μια μάντρα αρχίδια ή θα μου κλάσεις μια μάντρα αρχίδια*, υβριστική έκφραση που επιτείνει την έννοια της παρακάτω φρ. *θα μας κλάσεις τ' αρχίδια*. Για περισσότερη έμφαση, της φρ. προτάσσεται το *θα πάρεις φόρα και ή το θα 'ρθεις με την όπισθεν και*. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·
- *θα μας κλάσεις τ' αρχίδια ή θα μου κλάσεις τ' αρχίδια*, επιθετική έκφραση σε κάποιον, με την έννοια δε θα μου κάνεις τίποτα, δεν μπορείς να μου κάνεις κανένα κακό από αυτά που απειλείς πως θα μου κάνεις: «αν έχεις την εντύπωση πως μπορείς να με δείρεις, σε πληροφορώ πως θα μου κλάσεις τ' αρχίδια». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·
- *θα μας ξυρίσεις τ' αρχίδια ή θα μου ξυρίσεις τ' αρχίδια*, ηπιότερη έκφραση της παραπάνω φρ. *θα μας κλάσεις τ' αρχίδια*·
- *θα μας ξύσεις τ' αρχίδια ή θα μου ξύσεις τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *θα μας ξυρίσεις τ' αρχίδια*·
- *θα σε κρεμάσω απ' τ' αρχίδια!* θα σε τιμωρήσω σκληρά, παραδειγματικά: «αν ενοχλήσεις ξανά την κόρη μου, θα σε κρεμάσω απ' τ' αρχίδια!». Συνών. *θα σε γδάρω ζωντανό!* / *θα σε κρεμάσω ανάποδα!* / *θα σε κρεμάσω απ' το λαιμό!* / *θα σε κρεμάσω στο μεσιανό κατάρτι(!)*·
- *θα σου κόψω τ' αρχίδια*, θα σε τιμωρήσω πολύ αυστηρά, πολύ παραδειγματικά: «αν ξαναπειράξεις την κόρη μου, θα σου κόψω τ' αρχίδια». Από το ότι είναι πολύ οδυνηρό για την προσωπικότητα ενός άντρα να μην έχει αρχίδια·
- *θα σου κόψω τ' αρχίδια και θα στα δώσω να τα φας*, επιτείνει την παραπάνω έκφραση: «αν ξαναβρίσεις τη μάνα μου, θα σου κόψω τ' αρχίδια και θα στα δώσω να τα φας». Από τη συνήθεια της Μάφιας να τιμωρεί με αυτόν τον τρόπο τους χαφιέδες, δηλαδή, τους έβρισκαν σκοτωμένους με τα αρχίδια τους στο στόμα·
- *θα σου λιώσω τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *θα φας κλοτσιά στ' αρχίδια*·
- *θα φάμε τ' αρχίδια μας*, θα μαλώσουμε πολύ άγρια: «αν με ξανακαρφώσεις στο διευθυντή, θα φάμε τ' αρχίδια μας». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *στο λέω*·

- *θα φας κλοτσιά στ' αρχίδια*, θα σε τιμωρήσω με σκληρό, οδυνηρό τρόπο: «αν ξαναβάλεις χέρι στο ταμείο, θα φας κλοτσιά στ' αρχίδια». Από το ότι και η παραμικρή πίεση στα αρχίδια προξενεί οδυνηρό πόνο·
- *θέλει κρέμασμα απ' τ' αρχίδια*, πρέπει να τιμωρηθεί πολύ σκληρά, παραδειγματικά: «όχι μόνο πρέπει να τιμωρηθεί, αλλά θέλει κρέμασμα απ' τ' αρχίδια». Για συνών. βλ. φρ. *θέλει σκότωμα*, λ. σκότωμα·
- *θέλω κρέμασμα απ' τ' αρχίδια*, έκφραση που δηλώνει έντονη μεταμέλεια για κάτι που είπαμε ή κάναμε: «αν ξεστόμισα αυτή την κουβέντα για σένα, θέλω κρέμασμα απ' τ' αρχίδια || αν έκανα τέτοιο πράγμα σε βάρος σου, θέλω κρέμασμα απ' τ' αρχίδια». Για συνών. *θέλω σκότωμα*, λ. σκότωμα·
- *θύμωσε ο αγάς κι έκοψε τ' αρχίδια του*, βλ. λ. [αγάς](#)·
- *κάθομαι στ' αρχίδια μου*, **α.** δεν κάνω τίποτα, τεμπελιάζω: «εδώ εμείς πνιγόμαστε στη δουλειά κι αυτός κάθεται στ' αρχίδια του». **β.** περνώ δύσκολη περίοδο, ιδίως οικονομική: «μη μου ζητάς να σου δανείσω ούτε δραχμή, γιατί τον τελευταίο καιρό κάθομαι στ' αρχίδια μου». Από το ότι, όταν ένας άντρας κάθεται πάνω στα αρχίδια του, νιώθει οδυνηρό πόνο·
- *καλώς τ' αρχίδια μας!* ή *καλώς τ' αρχίδια μου!* ή *καλώς τ' αρχίδια μας τα δυο!* ή *καλώς τ' αρχίδια μου τα δυο!* ειρωνική ή υποτιμητική προσφώνηση σε ανεπιθύμητο άτομο. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *βρε* ή το *ωχ*·
- *κάτσε στ' αρχίδια σου!* βλ. συνηθέστ. *κάτσε στ' αβγά σου!* λ. αβγό·
- *κεχαγιά στ' αρχίδια μας (μου) σε βάλαμε;* ή *κεχαγιά στ' αρχίδια μας (μου) σε βάλανε;* βλ. λ. [κεχαγιάς](#)·
- *κλάσε μας τ' αρχίδι!* ή *κλάσε μου τ' αρχίδι!* ή *κλάσε μας τ' αρχίδια!* ή *κλάσε μου τ' αρχίδια!* **α.** άφησε με ήσυχο, μη με ενοχλείς, παράτα με: «αμάν, ρε παιδάκι μου, μ' αυτή τη γκρίνια σου, κλάσε μας επιτέλους τ' αρχίδια να τελειώνουμε!». **β.** δε μπορείς να μου κάνεις τίποτα, δε σε φοβάμαι. (Λαϊκό τραγούδι: *στρείδι, μύδι, Παλαμήδι· μπάτσοι, κλάστε μας τ' αρχίδι // μάγκες πιάστε τα γεφύρια, μπάτσοι κλάστε μας τ' αρχίδια*). Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·
- *κόβω τ' αρχίδια μου*, στοιχηματίζω ότι αυτό που λέω είναι πέρα για πέρα σωστό ή πέρα για πέρα αληθινό: «αν δε γίνουν τα πράγματα έτσι όπως στα λέω, κόβω τ' αρχίδια μου». Έκφραση που προσδίδει απόλυτη βεβαιότητα στα λεγόμενα κάποιου άντρα, γιατί είναι πολύ υποτιμητικό γι' αυτόν να μείνει χωρίς αρχίδια. Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *εγώ*·
- *κρατάει τον πάπα απ' τ' αρχίδια!* βλ. φρ. *έπιασε τον πάπα απ' τ' αρχίδια*·
- *κρέμομαι απ' τ' αρχίδια του*, είμαι εντελώς υποχείριό του, γενικά η επιτυχία μου εξαρτάται αποκλειστικά από αυτόν: «πώς να του πάω κόντρα, αφού κρέμομαι απ' τ' αρχίδια του!»·
- *λιάζω τ' αρχίδια μου*, δεν κάνω τίποτα, τεμπελιάζω: «οι άλλοι σκοτώνονται στη δουλειά κι αυτός λιάζει τ' αρχίδια του»·
- *μας έπρηξες τ' αρχίδια* ή *μου 'πρηξες τ' αρχίδια*, **α.** με εκνεύρισες πάρα πολύ με τις συνεχείς ενοχλήσεις σου, ιδίως για ασήμαντα πράγματα, ή με εκνεύρισες πάρα πολύ, ιδίως με τις συνεχείς παρεμβάσεις σου πάνω στο θέμα στο οποίο αναφέρομαι: «μην έρχεσαι κάθε λίγο και λιγάκι και μου ζητάς αυτές τις αηδίες, γιατί μου 'πρηξες τ' αρχίδια || σταμάτα, ρε παιδάκι μου, να με διακόπτεις κάθε τόσο, γιατί μου 'πρηξες τ' αρχίδια». **β.** με εκνεύρισες πάρα πολύ, ιδίως με την επιμονή σου πάνω στο ίδιο θέμα για το οποίο έχω αντίθετη γνώμη, αντίθετη άποψη: «στο 'πα χίλιες φορές πως δε θα 'ρθω και πάψε να επιμένεις άλλο, γιατί μας έπρηξες τ' αρχίδια». **γ.** έγινες πολύ ενοχλητικός με την γκρίνια σου, με την πολυλογία σου: «βούλωστο, επιτέλους, γιατί μας έπρηξες τ' αρχίδια μ' αυτή την πάρλα σου». **δ.** με έφερες σε δύσκολη θέση, με ταλαιπώρησες μέχρι να ενδώσεις: «μια χάρη σου ζήτησα κι εγώ στα τόσα χρόνια και μέχρι να μ' εξυπηρετήσεις μας έπρηξες τ' αρχίδια». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. Συνών. *μας τα 'κανες καρπούζια / μας τα 'κανες κουδούνια / μας τα 'κανες μπαρντάκια / μας τα 'πρηξες*·

- *μας έσπασες τ' αρχίδια ή μου 'σπασες τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *μας έπρηξες τ' αρχίδια*.
- *μας ζάλισες τ' αρχίδια ή μου ζάλισες τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *μας έπρηξες τ' αρχίδια*.
- *μας σκότισες τ' αρχίδια ή μου σκότισες τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *μας έπρηξες τ' αρχίδια*.
- *μη μας ζαλίζεις τ' αρχίδια ή μη μου ζαλίζεις τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *μη μας πρήζεις τ' αρχίδια*.
- *μη μας πρήζεις τ' αρχίδια ή μη μου πρήζεις τ' αρχίδια*, παρακλητική έκφραση σε κάποιον να πάψει να μας ενοχλεί με τη συνεχή φλυαρία του, ιδίως να πάψει να μας εκνευρίζει αναφερόμενος συνεχώς στο ίδιο θέμα: «ό,τι θέλεις να πάρεις, πάρ' το και μη μας πρήζεις κάθε τόσο τ' αρχίδια || κάνε, επιτέλους, αυτό που σου λέω και μη μου πρήζεις τ' αρχίδια». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. Συνών. *μη μας ζαλίζεις τον έρωτα ή μου ζαλίζεις τον έρωτα / μη μας ζαλίζεις το μυαλό ή μη μου ζαλίζεις το μυαλό*.
- *μη μας σκοτίζεις τ' αρχίδια ή μη μου σκοτίζεις τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *μη μας πρήζεις τ' αρχίδια*.
- *μη μας σπας τ' αρχίδια ή μη μου σπας τ' αρχίδια*, βλ. φρ. *μη μας πρήζεις τ' αρχίδια*.
- *μου 'κλασε τ' αρχίδια*, δεν έκανε τίποτα από όλα εκείνα που απειλούσε πως θα μου κάνει: «έλεγε πως θα με δείρει, αλλά, όταν συναντηθήκαμε, μου 'κλασε τ' αρχίδια».
- *μου 'ριξε κλοτσιά στ' αρχίδια*, μου δημιούργησε σοβαρό πρόβλημα: «όταν τον γνώρισα, μου διαβεβαίωσε πως θα μου δώσει μια θέση στη δουλειά του, αλλά όταν πήγα και του τη ζήτησα, μου 'ριξε κλοτσιά στ' αρχίδια». Από το ότι νιώθει οδυνηρό πόνο ο άντρας, όταν δέχεται κλοτσιά στα αρχίδια του.
- *μπερδεύει τ' αρχίδια με τα μύδια*, **α.** ασχολείται ή συγκρίνει εντελώς ανόμοια πράγματα ή υποθέσεις, ενεργεί παράλογα: «πώς να μην αποτύχει στη δουλειά του, απ' τη στιγμή που μπερδεύει τ' αρχίδια με τα μύδια;». **β.** βρίσκεται σε πλήρη σύγχυση: «έχασε ο φουκαράς ένα κάρο λεφτά στο χρηματιστήριο και τώρα μπερδεύει τ' αρχίδια με τα μύδια». Συνών. *κρίνει μήλα με πορτοκάλια / μπερδεύει τη γραβάτα με τα σώβρακα ή μπερδεύει τη γραβάτα με το σώβρακο / μπερδεύει τις βούρτσες με τις πούτσες*.
- *μπλέκει τ' αρχίδια με τα μύδια*, βλ. φρ. *μπερδεύει τ' αρχίδια με τα μύδια*.
- *να μου κοπούν τ' αρχίδια*, όρκος που δίνει ένας άντρας για να γίνει πιστευτός σε αυτά που λέει: «αν σου λέω ψέματα, να μου κοπούν τ' αρχίδια». Από το ότι είναι πολύ υποτιμητικό για έναν άντρα να μην έχει αρχίδια.
- *ξύνει τ' αρχίδια του*, **α.** δεν κάνει τίποτα, χάνει τον καιρό του, τεμπελιάζει: «απ' το πρωί πνιγόμαστε στη δουλειά κι αυτός μας βλέπει και ξύνει τ' αρχίδια του». **β.** συμπεριφέρεται προσβλητικά, περιφρονητικά στους παρόντες: «εμείς ήρθαμε μόνο και μόνο για να τον δούμε κι αυτός απ' τη στιγμή που μας είδε ξύνει τ' αρχίδια του». Συνών. *ξύνει τον κώλο του*.
- *ξύσ' τ' αρχίδια σου*, κάνε ό,τι θέλεις, ό,τι καταλαβαίνεις, δε με ενδιαφέρει: «αφού δεν άκουγες μέχρι τώρα τις συμβουλές μου, μη με ρωτάς τι θα κάνεις. Ξύσ' τ' αρχίδια σου». Συνήθως έκφραση αδιαφορίας σε κάποιον που μας ρωτάει απεγνωσμένος: *τι να κάνω ή τι θα κάνω τώρα*. αδιαφόρησε: «πολύ στενοχωριέμαι γι' αυτόν τον άνθρωπο. -Ξύσ' τ' αρχίδια σου, γιατί δεν αξίζει». Συνήθως στη δεύτερη περίπτωση της φρ. προτάσσεται το *μωρέ* ή το *βρε* ή το *ρε*.
- *ξύσ' τ' αρχίδια σ' με κασμά*, **α.** επιτείνει την έννοια της παραπάνω φράσης. **β.** λέγεται και με ειρωνική ή επιθετική διάθεση σε άτομο που μας ενοχλεί συνεχώς με παραδοξολογίες ή φορτικές απαιτήσεις: «ξύσ' τ' αρχίδια σ' με κασμά, που έβγαλες γκόμενα αυτή τη θεά! || ξύσ' τ' αρχίδια σ' με κασμά, που θα σου δανείσω πέντε εκατομμύρια». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *βρε* ή το *ρε*.
- *πάρ' έν' αρχίδι*, βλ. φρ. *τσίμπα ένα αρχίδι*.
- *πάρε φόρα και κλάσε μας τ' αρχίδια!* ή *πάρε φόρα και κλάσε μου τ' αρχίδια!* επιτείνει την έκφραση *κλάσε μας*

τ' αρχίδια(!)·

- *πήρα έν' αρχίδι*, βλ. φρ. *πήρα τ' αρχίδια μου*·

- *πήρα τ' αρχίδια μου*, δεν αποκόμισα κανένα κέρδος, κανένα όφελος, δεν πήρα τίποτα: «είχα την εντύπωση πως θα 'παιρνα κανένα φράγκο για τη βοήθεια που τους πρόσφερα, αλλά στο τέλος πήρα τ' αρχίδια μου»·

- *πιάσ' έν' αρχίδι*, βλ. συνηθέστ. *τίμπα ένα αρχίδι*·

- *πρήζει αρχίδια*, είναι πολύ ενοχλητικός, πολύ εκνευριστικός: «μην του ξαναφέρεις αυτόν τον άνθρωπο στην παρέα, γιατί πρήζει αρχίδια»·

- *σπάει αρχίδια*, **α.** είναι πάρα πολύ καλός, πάρα πολύ ωραίος, παρά πολύ εντυπωσιακός: «έπιασα μια γκόμενα, που σπάει αρχίδια». **β.** είναι πολύ ενοχλητικός, πολύ εκνευριστικός: «σπάει αρχίδια μέχρι ν' αποφασίσει να κάνει αυτό που του λες». **γ.** (για πράγματα) που προξενεί μεγάλη εντύπωση για την άριστη ή την πανάκριβη κατασκευή του: «αγόρασα ένα αυτοκίνητο που σπάει αρχίδια»·

- *στ' αρχίδια μας!* ή *στ' αρχίδια μου!* δε με μέλει, δε με ενδιαφέρει, αδιαφορώ τελείως: «στ' αρχίδια μου, αν θα 'ρθει ή αν δε θα 'ρθει ο τάδε! || στ' αρχίδια μου ποιο κόμμα θα πάρει την κυβέρνηση!». Συνήθως συνοδεύεται από χειρονομία με την παλάμη να πέφτει κάθετα με την κόψη της και δείχνει το σημείο εκείνο του κορμιού, όπου βρίσκονται τα αρχίδια. Πολλές φορές, αντί της φρ. παρατηρείται μόνο η χειρονομία. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. Τα τελευταία χρόνια με την ίδια έννοια ακούγεται και από τις γυναίκες και παρατηρείται πολλές φορές και η ίδια χειρονομία. Συνών. *στ' αβγά μας!* ή *στ' αβγά μου!* / *στ' απαντά μας!* ή *στ' απαντά μου!* / *στ' αποτέοια μας!* ή *στ' αποτέοια μου!* / *στ' αρχαία μας!* ή *στ' αρχαία μου!* / *στ' αυτά μας!* ή *αυτά μου!* / *στα καρύδια μας!* ή *στα καρύδια μου!* / *στα μπαλάκια μας!* ή *στα μπαλάκια μου!* / *στα παπάρια μας!* ή *στα παπάρια μου!* / *στα τέτοια μας!* ή *στα τέτοια μου!* / *στα φρύδια μας!* ή *στα φρύδια μου!* / *στους όρχεις μας!* ή *στους όρχεις μου(!)*·

- *στ' αρχίδια μας και δέκα αβγά Τουρκίας!* ή *στ' αρχίδια μου και δέκα αβγά Τουρκίας!* Επιτείνει την έννοια της παραπάνω έκφρασης·

- *στ' αρχίδια μας και μας, Κωστής Παλαμάς!* ειρωνική ή επιθετική απάντηση σε κάποιον που απαντά σε αυτά που του λέμε με το *στ' αρχίδια μας!* Το όνομα του ποιητή, μόνο και μόνο για να κάνει ρίμα με το *και μας*. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- *στ' αρχίδια μας (μου) και πάνω τούρλα* ή *στ' αρχίδια μας (μου) κι απάνω τούρλα*, έκφραση με την οποία επιτείνουμε την έννοια της φρ. *στ' αρχίδια μας(!)*·

- *τ' αρχίδια του Καράμπελα και το μουνί της Χάιδως*, επιτείνει την έννοια του επιφωνήματος *αρχίδια(!)*·

- *τα γράφω όλα στ' αρχίδια μου* ή *τα έχω γραμμένα όλα στ' αρχίδια μου*, δε με μέλει, δε με νοιάζει για τίποτα, αδιαφορώ τελείως για όλα: «όπως έγινε σήμερα η ζωή μας, τα γράφω όλα στ' αρχίδια μου». Για συνών. βλ. φρ. *τα γράφω όλα στα παλιά μου τα παπούτσια* ή *τα έχω γραμμένα όλα στα παλιά μου τα παπούτσια*, λ. *παπούτσι*·

- *τα γράφω στ' αρχίδια μου* ή *τα έχω γραμμένα στ' αρχίδια μου (ενν. τα λόγια σου, αυτά που μου λες)*, δεν τα υπολογίζω, δεν τα παίρνω διόλου υπόψη μου: «πάψε να μιλάς, γιατί αυτά μου λες τα γράφω στ' αρχίδια μου». Για συνών. βλ. φρ. *τα γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια* ή *τα έχω γραμμένα στα παλιά μου τα παπούτσια*, λ. *παπούτσι*·

- *τον γράφω στ' αρχίδια μου* ή *τον έχω γραμμένο στ' αρχίδια μου*, **α.** αδιαφορώ, τον περιφρονώ τελείως, τον αγνοώ: «δεν ξέρω ποια είναι η γνώμη σου για τον τάδε, πάντως εγώ τον έχω γραμμένο στ' αρχίδια μου». **β.** δεν τον υπολογίζω, δεν τον φοβάμαι καθόλου: «αν θελήσει ν' αναμετρηθεί μαζί μου να του πεις πως τον έχω γραμμένο στ' αρχίδια μου». Για συνών. βλ. φρ. *τον γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια* ή *τον έχω γραμμένο στα παλιά μου τα παπούτσια*, λ. *παπούτσι*·

- τον κρέμασε απ' τ' αρχίδια, τον ξυλοκόπησε πολύ άγρια, του προξένησε σοβαρή σωματική βλάβη, τον εξάντλησε στο ξύλο (γι' αυτό και δεν είχε τη δύναμη να αντιδράσει): «τον είχε τέτοιο άχτι, που μόλις τον συνάντησε τον κρέμασε απ' τ' αρχίδια». Συνών. τον έγδαρε ζωντανό (α) / τον κρέμασε ανάποδα / τον κρέμασε απ' το λαιμό / τον κρέμασε στο μεσιανό κατάρτι·

- τρίβω τ' αρχίδια μου, βλ. φρ. ξύνω τ' αρχίδια μου·

- τρώω τ' αρχίδια μου, αποτυχαίνω να πραγματοποιήσω το σκοπό που επιδιώκω: «κάθε φορά που είναι να πάρω μια μεγάλη δουλειά, κάτι συμβαίνει και τρώω τ' αρχίδια μου || της έκανα πρόταση να τα φτιάξουμε κι έφαγα τ' αρχίδια μου»·

- τσάκο έν' αρχίδι, βλ. φρ. τσίμπα έν' αρχίδι·

- τσίμπα έν' αρχίδι, δεν παίρνεις τίποτα, δεν αποκομίζεις το παραμικρό όφελος, την έπαθες, την πάτησες, ξεγελάστηκες: «αφού δε με πίστεψες πως θα είχε κέρδος η δουλειά, τσίμπα έν' αρχίδι»· βλ. και φρ. φάε τ' αρχίδια μου·

- τώρα πιάσε μας τ' αρχίδια ή τώρα πιάσε μου τ' αρχίδια, ειρωνική έκφραση σε άτομο που το ξεγελάσαμε, που το εξαπατήσαμε: «τώρα που σου πήρα τα λεφτά, πιάσε μας τ' αρχίδια»·

- φάε έν' αρχίδι, βλ. φρ. τσίμπα έν' αρχίδι·

- φάε τ' αρχίδια μου, έκφραση αδιαφορίας σε κάποιον που, ενώ ήταν να αποκομίσει κάποια αμοιβή ή παροχή, από καθαρά δική του ευθύνη δεν την αποκόμισε: «αφού δεν ήσουν ακριβώς την ώρα που γινόταν η πληρωμή, φάε τ' αρχίδια μου». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το τώρα·

- φτύς' στ' αρχίδια σου! ή φτύς' τ' αρχίδια σου! μη σε νοιάζει, μη σε απασχολεί διόλου: «αφού δεν αξίζει ο τύπος, φτύς' τ' αρχίδια σου που κάθεσαι και στεναχωρείσαι!»·

- χαϊδεύω τ' αρχίδια μου, **α.** δεν κάνω τίποτα, χάνω τον καιρό μου, τεμπελιάζω: «απ' το πρωί πνιγόμαστε στη δουλειά κι αυτός μας βλέπει και χαϊδεύει τ' αρχίδια του». **β.** συμπεριφέρομαι προσβλητικά, περιφρονητικά στους παρόντες: «εμείς ήρθαμε να τον συμβουλέψουμε κι αυτός απ' την ώρα που ήρθαμε χαϊδεύει τ' αρχίδια του»·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας